

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§ 53

Dnr 2023-000021

Yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg

Beslut

Lycksele kommun ställer sig bakom Sveriges Kommuner och Regioners yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg, dnr SKR2023/00125.

Ärendebeskrivning

Klimat- och näringslivsdepartementet har erbjudit Lycksele kommun att yttra sig över promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg. Kommunens yttrande ska vara regeringskansliet tillhanda senast 10 april 2023.

Bedömning

Klimat- och näringslivsdepartementet föreslår en lagändring i miljöbalken och kärntekniklagen som syftar till att utvidga förutsättningarna för att tillåta uppförande och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Förslaget innebär att bestämmelsen i miljöbalken som anger att regeringen endast får tillåta en ny kärnkraftsreaktor om den ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad, tas bort. Övriga förutsättningar för anläggningar för kärnteknisk verksamhet och tillåtlighetsprövning av kärnkraftsreaktorer påverkas inte av förslaget. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Förslaget innebär att regeringen ges förutsättningar att tillåta en ny kärnkraftsreaktor som inte enbart ersätter en äldre reaktor eller som inte är avsedd att uppföras på en plats där en reaktor har varit i drift. Inga övriga förutsättningar ändras för tillståndsprövning för kärnteknisk verksamhet. Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs även fortsättningsvis för att regeringen ska få tillåta anläggningar för kärnteknisk verksamhet.

Förslag till beslut på sammanträdet

Lilly Bäcklund (S) föreslår att Lycksele kommun ska ställa sig bakom Sveriges Kommuner och Regioners förslag till yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg.

Roland Sjögren (KD) föreslår bifall till Lilly Bäcklunds (S) förslag.

Beslutsgång

Ordförande prövar Lilly Bäcklunds (S) förslag, vilket bifalls. Ordförande



Kommunstyrelsens arbetsutskott

konstaterar att arbetsutskottet beslutat att Lycksele kommun ska ställa sig bakom Sveriges Kommuner och Regioners förslag till yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg.

Beslutsunderlag

Sveriges Kommuner och Regioners yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg, dnr SKR2023/00125.

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Andreas Hagnell
Jan-Ove Östbrink
Johan Gert

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

- ser behovet av en tryggad energiförsörjning och ökad elproduktion,
- framhåller utmaningen att hantera ett brett spektrum av planerings-, säkerhets- och infrastrukturfrågor som alla kräver en samordning och nära samverkan mellan kommun, region och staten i form av en rad olika myndigheter vid etablering av kärnteknisk verksamhet på nya platser,
- ser det som en grundläggande förutsättning att en kommun genom beslut i kommunfullmäktige fortsatt ska ha ett avgörande inflytande i frågan om en anläggning för kärnteknisk verksamhet/ kärnkraftsreaktor ska få etableras i kommunen. Även grannkommuner behöver inkluderas i processen då dessa berörs på flera sätt,
- anser att konsekvensbeskrivningen för kommunerna är ofullständig. Det saknas beskrivning av den omfattande uppgiften att delta i statens planering och övning för hantering av en eventuell kärnteknisk olycka och efterföljande sanering, samt behov av egen planering för samhällsviktig verksamhet vid en eventuell olycka. Detta kan beröra fler kommuner i närområdet. Utökade krav kommer även ställas på kontroll av dricksvatten. Konsekvensbeskrivningen har heller inte beaktat totalförsvarsaspekter och risker vid ett väpnat angrepp på Sverige. De sammantagna ekonomiska konsekvenserna behöver belysas ytterligare och berörda kommuner kompenseras.

Synpunkter

SKR lämnar i det följande synpunkter som rör komplexiteten i frågan om att etablera kärnkraft på nya platser i Sverige.

SKR ser en robust energiförsörjning som avgörande för konkurrenskraft, klimatomställning och välfärd. Industrins gröna omställning och elektrifieringen av transportsektorn förutsätter en kraftig expansion av elproduktionen under de närmsta decennierna.

Särskilda frågor om risk och säkerhet

Kärnkraften aktualiserar särskilda frågor om risker och säkerhet. Det handlar såväl om risker och säkerhetsfrågor som behöver hanteras inom och kring en anläggning som risker och säkerhetsfrågor som berör anläggningens närmare omgivning, men också ett betydande influensområde som sträcker sig utanför landets gränser. Erfarenheterna från tidigare allvarliga olyckor i Europa, USA och Japan med stora omgivningskonsekvenser liksom konsekvenserna av skeendena i krigets Ukraina behöver tas till vara och analyseras inför beslut om nya kärnkraftsanläggningar. De återkommande driftstörningarna vid befintliga anläggningar i Sverige och övriga Europa till följd av slitage och förhöjda risker visar också att det fortsatt finns skäl att noga överväga vilka tekniska lösningar och säkerhetssystem som måste tillkomma för att få till stånd en trygg och hållbar energiförsörjning.

Konsekvensbeskrivningen har inte beaktat totalförsvaraspekter, risker för terrorhandlingar och ett väpnat angrepp på Sverige.

Det finns även skäl att avvakta Strålsäkerhetsmyndighetens näraliggande regeringsuppdrag som ska redovisas den 28 februari och 31 juli 2023.¹ SKR ser även behov av att ytterligare belysa konsekvenser för miljön och människors hälsa.

Konsekvenser för räddningstjänst och skydd mot olyckor

Promemorians konsekvensbeskrivning för kommunerna är ofullständig. Etablering av kärnkraftverk medför krav på berörd kommun och grannkommuner. Lagen om skydd mot olyckor ställer krav på kommunerna att delta i länsstyrelsernas planering för räddningstjänst vid och efterföljande sanering från eventuella utsläpp från kärnkraftverk och andra kärntekniska anläggningar samt att delta i övningar för sådan räddningstjänst och sanering. Detta berör fler delar av kommunen än dess organisation för kommunal räddningstjänst. Statens förväntan på kommunerna är hög i dessa avseenden, utan att någon ersättning ges till kommunerna för planeringen. Där emot har kommunen rätt till skälig ersättning om den har medverkat i statlig räddningstjänst, såsom vid utsläpp från kärnteknisk anläggning eller vid

¹ [Uppdrag om utveckling av regelverk och andra åtgärder för befintlig och framtida kärnkraft - Regeringen.se](#)

sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen eller vid övningar i sådan räddningstjänst eller sådan sanering.

För befintliga kärnkraftverk gäller att kommuner inom en beredskapszon om ca 25 km från kärnkraftverket ska delta i planeringen. Kommuner inom en planeringszon om ca 100 km ska bistå länsstyrelsen i arbetet med strålningsmätning. Detta innebär att fler kommuner kan påverkas än den där kärnkraftverket etableras. Det är oklart i vilken mån dessa avstånd kan bli kortare vid mindre kärnkraftverk, SMR.

Utöver att delta i länsstyrelsens planering behöver kommunerna också planera hur de ska kunna hantera egna samhällsviktiga verksamheter vid en eventuell olycka vid kärnkraftverket.

Konsekvenser för dricksvattenkontroll

Enligt Euratomdirektivet 2013/51 krävs omfattande analyser av den joniserande strålningen i dricksvattnet. Inrättande av nya anläggningar för kärnkraft torde innebära att fler vattenverk omfattas av särskilda regler avseende provtagning och analysering av så kallad indikativ strålning. Exempelvis ska total alfa- och betaaktivitet samt tritium mätas mer noggrant. Dessutom kommer troligen fler kommuner att behöva ta fram särskilda förfaranden avseende säkrande av hushållsvatten exempelvis genom rutiner för lokala tillsynsmyndigheter och dricksvattenproducenter.

Omfattande planeringsprocess

SKR vill påminna om den omfattande planerings- och prövningsprocessen som föregick etableringarna i Barsebäck, Forsmark, Oskarshamn och Ringhals. De kommuner som berörs åläggs ett omfattande ansvar såväl under planprocess, som under reaktorns hela livslängd. Ett sådant ansvar måste åtföljas av finansiering.

Tillkomsten och lokaliseringen av ett kärnkraftverk kräver regeringens tillstånd och är villkorat av en kommuns tillstyrkan (kommunal vetorätt). Prövningen av lokaliseringen och platsen lämplighet för ett kärnkraftverk eller annan kärnteknisk verksamhet på ny plats samt själva prövningen av anläggningens anpassning till omgivningen och dess tekniska och gestaltungsmissiga egenskaper sker inom ramen för plan- och bygglagens bestämmelser och bedöms inte vara mer komplex än för andra anläggningar med stor omgivningspåverkan. Däremot kommer den sammanhörande tillståndsprocessen utifrån ett antal olika lagstiftningar bli mycket omfattande och kräva många och svåra överväganden. En samordning och nära samverkan kommer därför att krävas mellan kommun, region och staten i form av en rad berörda myndigheter. Att en sådan samordning och nära samverkan sker är ytterst regeringens ansvar.

Kommunal tillstyrkan

En kommuns tillstyrkande genom beslut i kommunfullmäktige krävs idag för att regeringen ska få tillåta anläggningar för kärnteknisk verksamhet, inklusive kärnkraftsreaktorer. En sådan tillstyrkan är att betrakta som ett kommunalt veto och är enligt SKR en grundläggande förutsättning för att en anläggning för kärnteknisk verksamhet/kärnkraftsreaktor ska kunna etableras i kommunen. SKR vill framhålla att även grannkommuner behöver inkluderas i processen då dessa berörs på flera sätt, exempelvis genom åtaganden att delta i planeringen för och bistå i statlig räddningstjänst vid utsläpp från kärnkraftverk.

Sveriges Kommuner och Regioner

Peter Danielsson
Ordförande

SÄRSKILT YTTRANDE

Styrelsen
2023-03-10

Särskilt yttrande Miljöpartiet de gröna, Styrelsen 10 mars 2023

Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg

Vi ser med stor oro på den mycket förenklade promemoria som regeringen lagt fram med intentionen att öppna upp för ny kärnkraft i Sverige. Frågor som säkerhetsaspekter vid terrordåd, kommunernas möjligheter att finansiellt och kompetensmässigt hantera dessa komplexa planeringsprocesser samt hanteringen av kärnavfall på en rad olika orter i Sverige lämnas helt obesvarade. Promemorian beaktar inte heller att långt fler kommuner berörs av beredskaps- och planeringsuppgifter än de som dem som behöver hantera etableringen, eftersom skyddszonerna utökats till 10 mil från kärnkraftverken.

Den kommunala räddningstjänsten är avgörande vid såväl små som stora risker och reella brister kopplat till kärnkraften, en verksamhet som redan idag är kraftigt ansträngd vad det gäller såväl finansiering som kompetensförsörjning.

Därutöver är det viktigt att ny kärnkraft på nya platser kommer ta lång tid att utveckla. Den kraftproduktion som regeringen alltså hoppas skapa förutsättningar för med dessa nya bestämmelser kommer alltså inte bidra till energisystemets utmaningar på kort eller medellång sikt. Detta framgår inte av regeringens PM. Istället målas ny kärnkraft upp som en universell lösning på samhällets elektrifiering, när de kommande 15-20 årens elbehov med absolut största sannolikhet inte kommer kunna mötas av ny kärnkraft.

Miljöpartiet de gröna delar ambitionen att Sverige kraftigt behöver utöka vår elproduktion för att klara klimatomställningen, med den produktionen bör bestå av energislag som är förnybara och inte äventyrar nuvarande eller kommande generationers möjligheter till säkerhet och hälsa. Miljöpartiet avstyrker därmed förslaget om förändringar i miljöbalken med syfte att öppna upp för ny kärnkraft i Sverige.

Miljöpartiet de gröna